

Ο ΝΟΥΜΑΣ

XPONIA IZ'

Σάββατο Ἀθήνα, 9 Μαΐου 1920

API® 683

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΤΟΥΤΟ ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ
ΤΟΥ ΜΙΚΕΛΗ ΑΒΛΙΧΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΟΥΣΤΙΝΑ : 'Ο Άβελιχος στο Ληξούρι.

Γ. ΦΤΕΡΗΣ : Ὁ τελευταῖος.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ: Τὸ τραγούδι.

ΧΑΡΙΔ. ΑΝΤΩΝΑΤΟΣ: Μικέλης* Αβλιχος. (Ἡ ζωὴ

καὶ τὸ ἔργο του).

Γ. Φ. : Κεφαλονίτικη έσπέρα.

Ἀνέκδοτα τοῦ Ἀβλιχου.— Χωρὶς γραμμειόσημο.

Ο ΑΒΛΙΧΟΣ ΣΤΟ ΛΗΘΟΥΡΙ

Σ' ἓνα ψηλὸ παλαιῶκο σπίτι, στὸ Ληξούρι, κοιμάται ἡ ἀνάμνησι τοῦ Διδασκάλου. Κοιμάται μέσα στὶς σκονισμένες, τὶς κλεισμένες κάμαρες, πίσω ἀπὸ τὰ μικρὰ παραθύρια, ποὺ ἔφερναν στὸν ποιητὴ τὸν ἀγέρα τοῦ κάμμου καὶ ἄφιναν ν' ἀγκαλιάζουν τὰ μάτια τοῦ ἑναν ἀπαλόγραμμα λοφίσκο, λίγες ἐλιές, ἓνα μύλο.... Ἐκεῖ κοιμάται ἡ ἀνάμνησί του, κ' εἶναι ἡ ἀνάμνησι τοῦ πιδ μεγάλου, τοῦ πιδ δημιουργικοῦ κοιματιοῦ τῆς ζωῆς του. Ἐκεῖ ἐξελίχθηκε, μέσα σὲ μιὰν ἀτμόσφαιρα εἰρήνης καὶ ἀπομακρυσμοῦ, ὁ Ποιητής, κ' ἐκεῖ ἔφανερώθηκε ὁ Διδάσκαλος. Ὅλη ἡ ἄλλη ζωὴ του σκορπίστηκε σ' ἐφήμερες κατοικίες, ἀνάμεσα ἀνθρώπων ποὺ ἔμπορεῖ νὰ εἶτανε φίλοι, ὁμοῖδατες, ἀλλὰ ὄχι μαθητές. Μαθητὲς εἶχε μόνο στὸ Ληξούρι. Μαθητὲς συνειδητοῦς, μαθητὲς ὑποσυνειδητοῦς, νέους, γέροντας, ἄντρες, πάντα μαθητὲς. Ἡ φωτὴ τοῦ ἐκυλοῦσε σὰν τὸ νερὸ μιᾶς πηγῆς σ' ἓναν κάμπο, καὶ ἀπὸ τὴν ἀπλοῖκή γυναικίλα ποὺ τοῦ πῆγαινε τὸ θράδι, γυρίζοντας ἀπὸ τ' ἀμπέλια, λίγα σταφύλια, ὡς τοὺς "διανοούμενους", τοῦ τόπου, ὅλοι εἶτανε γιὰ τὸν ποιητὴ φυτὰ ἄξια νὰ ποτιστοῦν ἀπὸ τὸ νερὸ τὸ δροσιτικὸ καὶ δημιουργικὸ τῆς πηγῆς του. Δὲν εἶτανε μόνο οἱ „φτερωτοὶ διαβάτες" ποὺ ἔπιναν ἀπ' αὐτὸ τὸ νερό. Εἶτανε καὶ ἄνθρωποι μὲ τὰ φτερά διπλωμένα κάτω ἀπ' τὴν ἀμάθεια ἢ κάτω ἀπὸ τὴν πρόληψη, — κ' εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ δέχονται σήμερα, σὰ νὰ τὸν ἐπερίμεναν, τὸν ἥλιο τῆς κοινοτικῆς ἀλήθειας. Ἐχοῦνε τραγουδήσει τόσο γλυ-

καὶ καὶ θερμὰ, τὰ ἥσυχὰ βράδια τοῦ καλοκαι-
ριοῦ, τὸ „τραγοῦδι τοῦ μεροδουλιού“ καὶ τοὺς
εἶχε μάλις ὁ ποιητὴς του νὰ αἰσθάνονται τόσο
τὴν ἀλήθεια του καὶ τὴν ὁμορφίαν του...

Ὁ ἑρηνητής πὺν θὰ ζητοῦσε νὰ μελετήσει αὐτὴ τὴ θαυμαστὴν εὐκολίαν, μὲ τὴν ὁποία τὸ Κεφαλωνίτικο, καὶ ἰδιαίτερα τὸ Ἀηξουριώτικο, πνεῦμα δέχεται τὶς ἀνώτερες ἐντύπώσεις, θάβρισκε, βέβαια, κ' αἰτίες πολὺ ἀρχαιότερες ἀπὸ τὴ διδασκαλίαν τοῦ Ἀβλίου. Ὅμως ἀπομένει πάντα καταπληκτικὴ ἡ ἐπίδρασις πὺν εἶχε στὸ πνεῦμα αὐτὸ ὁ τελευταῖος τοῦ αὐτοῦ διδάσκαλος, κ' εἶναι ἡ δόξα ἡ μεγαλύτερη τοῦ πεθαμένου ποιητῆ. Στὸν τοῖχο τοῦ γραφείου του ἐφίγουράριζε ἓνα εἰκόνισμα τοῦ Ἁγίου Ἀντρέα... κρεμασμένου. Εἶταν ἐκεῖ σὰ γιὰ νὰ θυμίζει στὸν ἐπισκέπτη ὅτι εἶχε μπροστά του ἓναν ἄρητή, ἓνα παρκαστὴ, πὺν ὄν ἓνας ἅγιος "εὐρε χάριν παρ' αὐτῷ", εἶτανε γιὰτὶ ἔτυχε νάναί... κρεμασμένος. Ὅμως, κοντὰ στὸν κρεμασμένον ἅγιο εὐρισκότανε καὶ μιὰ εἰκόνα τοῦ Μιχαήλ. Κι ὁ ἐπισκέπτης, ὅσο ἔπαιρνε δρόμο ἢ κουβέντα, τόσο φωτεινότερη ἐβλέπε τὴ δεύτερη αὐτὴν εἰκόνα, καὶ σιγά-σιγά ὁ φτωχὸς Ἁγὶ Ἀντρέας ἐλησμονιότανε κ' ἔμενε κεῖ, στὸ σκοτάδι, νὰ μοιράζεται μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα πράγματα τοῦ γραφείου, βιβλία κ' ἐπιπλα, τὴ σκόνῃ τὴν παλιά, πὺν καθότανε πάντα κεῖ μέσα. Καὶ μαζὶ του λησμονιότανε ὁ ἄθεος, κι ἀπόμεινε ὁ "Μιχαήλ", — κι ἀπόμεινε ἡ γλυκεῖα φωνὴ κ' ἡ γλυκεῖα μορφὴ καὶ τὰ μάτια πὺν εἶχανε σκοτάδια

χειμωνιάτικης νύχτας κι ανάλαμπες αστραπής
καὶ χάδια ἀνοιξιάτικου ἡλίου.

“Ὁμως δὲ θέλησε νὰ πεθάνει στὸ Ληξούρι.
“Ὅταν ὁ θάνατος τοῦ ἔστειλε τὸ μήνημά του,
ὀδυνηρὸ ὅσο δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστεῖ.
γύρεψε νὰ πάει κοντὰ στοὺς φίλους του. Στὸ
Ληξούρι οἱ φίλοι εἶτανε λίγοι κι ἀνίσχυροι νὰ
ικανοποιήσουν ὅλες τὶς ἀνάγκες τῆς δύσκολης
ζωῆς του. Πῆγε στὸ Ἀργιστόλι, καὶ δὲν ἔφυ-
γε παρὰ νεκρὸς ἀπὸ κεῖ. “Ὅταν κάποτε τοῦ εἶ-
πα : «Πάμε στὸ Ληξούρι, Μικελάκη;» μοῦ ἀ-
ποκριθῆκε : «Πὸ Ληξούρι εἶναι σὶ φί-
λοι». Δὲν εἶτανε πιά ὁ “Διδάσκαλος, εἶταν
ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἀδύνατος, ὁ ἄρρωστος ἄνθρω-
πος πὺν ἔχει ἀνάγκη νὰ τὸν στηρίξουνε στὰ
τελευταῖα βήματά του, ὅπως καὶ στὰ πρῶτα.
Κ’ εἶχε τόση ἀνάγκη νὰ στηριχθεῖ καλά, νὰ μὴ
σπύψει, νὰ μὴ συρθεῖ... “Νὰ πεθάνει
παλληκαρίσια,· αὐτὸς εἶταν ὁ τελευταῖ-
ος του πόθος, δυνατὸς τόσο, πὺν νὰ τὸν κάμει
νὰ ξεχάσει ὅλα : καὶ τοὺς μαθητές του καὶ τὸ
λοφίσκο μὲ τὶς ἐλιές πὺν δὲ θὰ τὸν ξανάβλεπε
πιὰ ποτέ. Κι ὅμως ὅταν κάποτε, μιὰν ἡσυχὴ ὥ-
ρα φθινοπωρινοῦ δειλινοῦ, κοντὰ σ’ ἓνα παρά-
θυρο τοῦ Νοσοκομείου εἶδαμε καίγια νὰ φεύ-
γουν γιὰ τὸ Ληξούρι κι ἄρχισα νὰ τοῦ λέω γιὰ
τὰ Ληξουριώτικα βράδια, τόσο γλυκὰ καὶ γα-
λήνια, πὺν τὰ περνούσαμε κοντὰ στὴ θάλασσα,
εἶδα τὰ μάτια του νὰ δουρκώνουνε. Κ’ αἰστάν-
θηκα ὅτι ἐκείνη τὴ στιγμή τὸ Ληξούρι δὲν εἶτα-
νε “οἱ φίλοι,· εἶτανε τὸ “Ληξούρι,· κ’ εἶτανε
οἱ ἀγαπημένοι του, οἱ ἀπλοῦχοι μαθητές του κι
ὁ ἀνοιχτὸς οὐρανὸς πὺν φιλιέται μὲ τὴ θάλασ-
σα πέρα, μακριά...

Ἐπέθανε. Κ’ ἐπέθανε „παλληκαρίσια“. Τοῦ-
χανε φέρεيلου λούδια καὶ θέλησε νὰν τὰ πάει
σὲ μιὰν ἄρρωστη νοσοκόμα. Ἐξαφνα κλονί-
στηκε. “Τὸ φῶς μου, εἶπε, σβῶμαι,·
“Ὅταν οἱ φίλοι, πὺν ἔτρεξαν, ἐμπήκον στὴν κά-
μαρα, ἔμειναν σὰ μαρμαρωμένοι προστὰ στὸ
θέαμα ἑνὸς νεκροῦ, πὺν γελοῦσε μ’ ἓνα ὀλύμ-
πιο χαμόγελο-σαρκασμοῦ, σὰ νᾶρριχνε ἡν πε-
ριφρόνησὶ του κατὰ πρόσωπο τοῦ θανάτου, σὰ
νᾶλεγε, — ὅπως ἔχαρχτήρισε ἓνας φίλος —
„αὐτὸ εἶταν ὅλο“;

Καὶ γύρισε στὸ Ληξούρι... Εἶτανε μιὰ μέρα
ἀνοιξιάτικη, μέσα στὸ χειμῶνα. Παιδιὰ τοῦ τό-
που σηκώσανε τὸ σκεπᾶσμένο ἀπὸ δάφνη φέρε-
τρο, λίγη ὥρα καθ’ ἓνας, σὰ νᾶθελαν ὅλοι νὰ
πάρουν τὴν εὐλογία του. Κι ὅταν τ’ ἀπῆλθσαν

κοντὰ στὸ νύσκαφτο μνήμα, ὁ ἥλιος πὺν βασ-
λευε κείνη τὴν ὥρα, ἔκανε νὰ λάμψει στὴν ἐι-
γενική μορφή κατὶ σὰν ἀντιφάγγισμα χαρᾶ.
Βρισκότανε τέλος ἐκεῖ, κοντὰ στὰ “παιδιὰ του
κι ἂν καμιὰν ἡσυχὴ νύχτα τοῦ καλοκαιριοῦ θ
μαζεύνοντανε νὰ τραγουδήσουν τὸ “τραγού-
τι τοῦ μεροδουλητῶ, τάγερὶ θὰν τοῦ πῆγαινε τοῦ
γλυκοῦς ἡχους σὰν ἓνα στεφάνι ἀπὸ κόκκιν
λουλούδια στὸ ἀτέριπτο μνήμα του.

Ληξούρι

ΙΟΥΣΤΙΝΑ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ

“Ὁ φιλόσοφος τοῦ Ὑπερανθρώπου εἶπε κάποτε : Ὁ
ἀπὸ γενετῆς ἀριστοκράτης τοῦ πνεύματος οὔτε διαβῶν
οὔτε θορυβοῦν. Τὰ δημιουργήματά του ξεπε-
ρᾶν καὶ πέφτουν ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς φαντασίας
τρυφ, ἡσυχά - ἡσυχά, ὅπως τὰ χρυσὰ φύλλα μέσα
ἓνα ἡρεμὸ κ’ εὐγενικὸ βράδι τοῦ φθινοπώρου... Ἀ
εἶναι κανεὶς κατὶ ἀληθινά, δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ κάμ-
ῇ τίποτε. Γιατὶ καὶ σ’ αὐτὸ ζεῖ ἡ ἐνέργειά του.

Προτιμοῦμε ν’ ἀρχίσουμε μὲ τὸ μῦθο αὐτὸ τὸ σὺν-
τομο ἄρθρο πὺν μᾶς ἀνέθεσε νὰ γράψουμε ὁ ἀγαπᾶ
τὸς “Νουμᾶς” γιὰ τὸ φιλολογικὸ μνημόσυνο τοῦ “Α
βλίου. Εἶναι ἡ ἀσφαλέστερη κριτικὴ ἐξήγηση γιὰ τ
ζωὴ καὶ τὸ ἔργο αὐτοῦ τοῦ σιερνοῦ βετεράνου τῆς “Ε
πανησιακῆς παραδόσεως, μὲ τὸν ὁποῖον ἔγραψε τὸ
ἐπιλόγὸ τῆς μιᾶς ὁλόκληρης φιλολογικῆς ἐποχῆς. Ἡ
φροντίδα του γιὰ τὴν ἀγνοία καὶ τὴ σιωπῇ, αὐτὸ τ
κάστρο τὸ ἀκατανόητο γιὰ τοὺς ἀλλουζολογίους, μέσασ-
τι ὅποιον ἐφυλάκισε τὴν πνευματικὴν του ζωὴν περισσό-
τερο ἀπὸ ἐβδομηντὰ χρόνια, αὐτὴ ἡ ἀγρία σχεδὸν περι-
φρόνησὶς του πρὸς τὴ δόξα τῆς δημοσιότητας, ἡ ἀρι-
στοκρατικὴ ἀποστρέφῃς του γιὰ κάθε τι πὺν τοῦ ἐθίμ-
ζε τὸ μάταιο θόρυβο, ὁ ἀσκητισμὸς, ὁ ἀνταρρητι-
σμὸς, ὁ νιλεταντισμὸς, ἓνα αἶσθημα φόβου μὲ τὸ ἐ
ποῖο κρατοῦσε τὸ ταλέντο του τυλιγμένο σὰν τὸ ξηλὸ
τυπο σῆζυγο πὺν ἔχει ὁμορφὴ γυναίκα, ὅλα αὐτὰ τ
παράξενα πράγματα, εἶναι στοιχεῖα ἀπαραίτητα γι
τὴν κριτικὴ. Εἶναι συνέχεια τοῦ ἔργου του, ἡ εὐγεν-
ικὴ ἀτμόσφαιρα, ἀνάμεσα στὴν ὁποία τὸ τραγούδι τοῦ
ἀνθρώπου αὐτοῦ, μικρὸ ἢ μεγάλον, φτωχὸ ἢ πλούσιον
ἀφθονο ἢ σταλαχτικόν, παίρνει τὴν θαυμαστὴν ἐκείν
νομιμοποίησιν τῆς μελωδίας, μὲ τὴν ὁποία μᾶς συγ-
κινοῦν πάντα οἱ ἀτόμερες θρυσοῦλες τῶν δρόμων
καθὼς εἰς ἀκοῖμε νὰ κινᾶνε σὰν περὶ λυπα λόγια ποῖ
δὲν πρόκειται νὰ προσέξει κανεὶς, μέσα στὸ ἥλιο-
βασίλειον ἢ τὸ σκοτάδι τοῦ δάσους, ὅπως γράφει κα
πὺν ὁ ἴδιος :

..Μὰ ἐγὼ ‘μαι ἔρμον βράχον μιὰ θρυσοῦλα
πὺν ἔρμη ῥεεῖ σ’ ἔρημον γυναιό.
καὶ ῥεεῖ σὰν νὰ κλαίει τὴν ἔρμιά της,

Καὶ μόνον νύχτα, μέρα, βράδι, αὐγούλα,
κρένει μὲ τοῦ πελάου τὸ δογγητό,
κι ἂν ἔρθῃ φτερωτὸς νὰ πει διαβάτης